

Yıl
10

VAKANÜVİST

tarih dergisi

Sayı
48

Ahi Evran ve

Ahilik Geleneği

OKUL ORTAKLIĞI PROJESİ KAPSAMINDA YAYINLANMIŞTIR.

@sblvakanuvist

**Erzurum Türk Telekom Nurettin Topçu Sosyal
Bilimler Lisesi**

Mart 2024

Yıl

10

Sayı

48

İmtiyaz Sahibi

**Türk Telekom Nurettin
Topçu Sosyal Bilimler
Lisesi Okul Müdürü
Ayatullah ARAZ**

Genel Yayın Öğretmeni

Taner ÖZDEMİR

Editör

Ömer KAVAKLI

İç Tasarım ve Mizanpaj

**Nazım Can ÇAKMAK
Ebru AYRANCI
Rüveyda POLAT**

Kapak Tasarım

Yusuf Ziya ÇOLFAOĞLU

EDİTÖRDEN

Dergimizin 48. sayısında ana konularımız Ahilik geleneği ve sahaflık olacak. Belki her iki kavram da bize, yeni nesle, çok uzak. Teknoloji çağının getirisi olarak kültürel hazinemizin önemli bir kısmını maalesef kaybettik yahut kaybetme noktasına geldik. Bunlardan iki tanesini bu sayımızda anlatmaya çalışmayı da vazife edindik. Bu vazifenin altından kalkabilmeyi umuyoruz.

Sahaf, genel anlamıyla eski, artık basımı yapılmayan ya da ikinci el dergi ve kitapların alınıp satıldığı veya başka bir kitapla değiştirildiği küçük işletmeler ile bu mesleği yapanlara denir. Sözlük anlamı bu olsa da anlamı, bundan çok daha büyüktür. Bir sahaf, kitaplarına çocuğu gibi muamele eder. Çocuklarına nasıl bakıyorsa onlara da öyle bakar. Sahaflık denince yaşanmışlıklarla dolu bir kültürel birikim gelir akla. Uzun yıllar boyunca pek göz önünde olsa da bu kültür, maalesef şu an hak ettiğinden az rağbet görmekte. Temennimiz, bu kültürün devamından yana.

Ahilik ise Ahi Evren'in başlattığı, Selçuklu döneminden, 13. yy.dan beri Anadolu'da bulunan bir mefhumdur. Ticaret ahlakının temini bir toplum için birinci derecede önem taşır. Bir toplumun ahlakı ticaretin ve esnafın ahlakından rahatlıkla anlaşılabilir. Ahilik geleneğinin Anadolu'da 13. yy. itibarıyla bulunduğu düşünöldüğünde ne kadar şanslı olduğumuzun farkında olmalıyız.

Tüm okurlarımıza iyi okumalar diliyoruz.

ÖMER KAVAKLI

İÇİNDEKİLER

Sahaflık Kültürü.....	1
Minişimize Teşekkür.....	2
Canım Reyyoş'uma.....	3
Ahilik Geleneği Türk İslam Kültürünün Önemi.....	4
Fatma Aliye Topuz.....	5
Baba.....	6
Erzurum Olaylarından Samet Bey ile Ali Efendi.....	9
Ahi Teşkilatı.....	10
Ana Sevgisi.....	11
Gölge.....	12
İnci.....	14
Erzurum'un Eski Sahaflılarından Nizamettin Korucudan.....	16

UYARI !

**DERGİMİZE YAZI GÖNDEREN TÜM YAZARLARIMIZ KENDİ
YAZILARINDAN SORUMLUDUR.**

SAHAFLIK KÜLTÜRÜ

Sahaflık kültürü, eski ve nadir kitapların alım satımını ve koleksiyonunu konu alan özel bir sektördür. Bu kültürün kökenleri, yazılı eserlerin varoluşuyla başlar ve zamanla gelişerek günümüze kadar gelir. Sahaflar, geçmişten günümüze kadar insanlığın biriktirdiği bilgi ve kültür mirasını koruyan önemli figürlerdir.

Sahaflık geleneği, antik çağlara kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. Antik Yunan ve Roma dönemlerinde kitapların kopyalanması ve dağıtılmasıyla başlayan bu süreç, Orta Çağ'da el yazması kitapların üretiminin artmasıyla daha da gelişmiştir. Orta çağ Avrupası'nda manastırlar, kitapların üretimi ve korunması konusunda merkezi bir rol oynamış ve sahaflık kültürünün temelleri atılmıştır.

Rönesans dönemiyle birlikte Avrupa'da kitap üretimi ve dağıtımı hızlanmış, bu da sahafların faaliyetlerini artırmıştır. Sahaflar, özellikle nadir bulunan eserleri toplayarak kütüphaneler kurmuş ve kitap koleksiyonculuğunu teşvik etmişlerdir. 18. ve 19. yüzyıllarda ise kitap ticareti daha da yaygınlaşmış, sahafların sayısı artmış ve kitap fuarları ile açık hava pazarları popüler hale gelmiştir.

Günümüzde, internetin yaygınlaşmasıyla birlikte sahaflık kültürü dijital platformlara da taşınmıştır. Online sahaflar, eski kitapların satışını kolaylaştırırken, dijital arşivler sayesinde nadir eserlere erişim daha da kolaylaşmıştır. Ancak, geleneksel sahafların fiziksel mağazaları ve antika kitap fuarları hala önemini korumaktadır.

Sahaflık kültürü, geçmişin izlerini günümüze taşıyan ve kültürel mirasın korunmasına katkı sağlayan önemli bir geleneğe işaret eder. Sahaflar, eski kitapların yaşam sürelerini uzatarak, gelecek kuşaklara da ulaşmasını sağlarlar. Bu nedenle, sahaflık kültürünün korunması ve desteklenmesi, kültürel çeşitliliğin ve bilgi birikiminin devamlılığını sağlar.

YUSUF ZİYA ÇOLFAOĞLU

MINİŞİMİZE TEŞEKKÜR

Dergimiz de büyük emekleri olan, koca yürekli değerli Zeynep Reyhan AKTAŞ arkadaşımıza kendi adıma ve belki de teşekkür edemeyen tüm arkadaşlarımız adına teşekkür ediyorum.

Okulumuzda ki yerin ayrı minişim. okuldan gitmen bir şey değiştirmiyor Sınıfta sıran ,kalbimizde yerin, Kulaklarımızda sesin ve gülüşün halen duruyor. Okuldan gittiğinde kalbimizde bir burukluk oluşmuş olsa bile hayalindeki meslek için orada daha mutlu olacağını bilmek rahatlatıyor.

Sana her bakımdan teşekkür ediyoruz dergide ki yardımlarından, kalbimizde bıraktığın yumuşaklıktan, bana fizik hakkında sorular sordurup fiziği sevdirdiğin için teşekkür ederim / ederiz. Umarım hayallerine ulaşırsın, her şey gönlün gibi olsun. Umarım ki hazırlandığın yarışmalarında da yüksek bir derece alıp sevinirsin,yüzünde ki gülücükler solmasın. sevdiklerin ile mutlu bir zaman geçirmen dileği ile seni çok seviyoruz...

EBRU AYRANCI

CANIM REYYOŞ'UMA

Dergimizde beni heveslendirip göreve başlatan canım arkadaşım Reyhan'a bu metin sayesinde teşekkür ederek söze başlamak istiyorum. 3 yıllık arkadaşlığımızda iyi, kötü, eğlenceli, üzgün geçirdiğim her anımda yanımda olup beni desteklediğin, her başarımla gurur duyup bunu bana yansıttığın için benim için çok ama çok değerlisin. Okul değiştirmen en başta bizleri üzse de senin orada mutlu olduğunu görmek bizleri de mutlu ediyor. Yeni okulunda çok başarılı bir eğitim hayatın olacağına ve gelecekte olmak istediğin mühendislik mesleğini de en güzel şekilde yapacağına inancımız tam. Senin gibi ince düşünceli, başarılı, minnoş bir arkadaşım olduğun için kendimi çok şanslı hissediyorum. Umarım her şey gönlünce olur ve yapmak, başarmak istediğin her şeyi elde edersin. O güzel gülüşlerin ve minnoşluğuyla her zaman kalbimizin en güzel köşesinde olacaksın. Seni çok seviyoruz. Seni çok seven arkadaşın Rüveyda'dan

RÜVEYDA POLAT

AHİLİK GELENEĞİ / TÜRK ESNAF KÜLTÜRÜNÜN ÖNEMİ

Ahilik geleneği, Türk esnaf kültürünün temel taşlarından biridir. Anadolu Selçuklu Devleti döneminden itibaren var olan bu geleneğin merkezinde dayanışma, yardımlaşma ve mesleki etik değerler bulunmaktadır. Ahilik, çeşitli meslek gruplarını bir araya getirerek sosyal dayanışmayı ve adaleti sağlamıştır. Gençler, Ahilik sistemi içinde mesleklerini ustalık seviyesine getirene kadar eğitilirler ve bu süreçte hem mesleki becerilerini geliştirirler hem de ahlaki değerlerle donanırlar. Ahilik geleneği, sadece ticari başarıya değil, aynı zamanda dürüstlük, çalışkanlık ve yardımlaşma gibi değerlere de vurgu yapar.

Günümüzde, Ahilik geleneğinin izleri bazı geleneksel meslek gruplarında ve esnaf örgütlenmelerinde görülebilir. Fakat, bu geleneğin modern ticaret dünyasına uyarlanması ve yaşatılması önemlidir. Ahilik geleneği, toplumsal adaletin ve dürüst ticaretin temelini oluştururken, aynı zamanda esnafın birlik ve beraberlik içinde hareket etmesini teşvik eder.

YASİN TAHA CİNGÖZ

Ahilik geleneği, Türk esnaf kültürünün köklü bir mirasıdır ve gelecek nesillere aktarılmalıdır. Bu geleneğin temel değerleri, günümüzdeki ekonomik ve ticari yapıya önemli bir rehberlik sağlayabilir. Ahilik geleneği, Türk esnafının ve zanaatkarların kimliklerinin bir parçasıdır ve bu mirasın yaşatılması, Türk toplumunun kültürel zenginliğini korumak için önemlidir. Gelecek kuşaklara, Ahilik geleneğinin mesleki başarı ve toplumsal dayanışma için önemini vurgulamak, Türk esnafının ve iş dünyasının sağlam temeller üzerine inşa edilmesine katkı sağlayacaktır.

FATMA ALİYE TOPUZ

Fatma Aliye Topuz, 1862 yılında dünyaya gelmiş, Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli dönemlerine tanıklık etmiştir. Eğitimine özel bir okulda başlayan Topuz, daha sonra Paris'e giderek edebiyat eğitimi almış ve farklı kültürlerle buluşmuştur. Bu deneyimleri eserlerinde doğu ve batı kültürünü başarıyla harmanlamasına katkıda bulunmuştur. Eserlerini Tanzimat Dönemi'nin sonlarına doğru vermeye başlamıştır. Kadının eğitimi, çok eşli evlilik, boşanma, kadının toplumsal ve ekonomik hayatta yer alması konularında mücadele etmiştir. Pek çok makale ve eser yazmış, dönemin sosyal yardım projelerinde yer almıştır. Aynı zamanda çeşitli dergi ve gazetelerdeki yazılarıyla da toplumsal meselelere dair düşüncelerini paylaşmıştır ancak bu önemli katkılarına rağmen Fatma Aliye'nin eserleri ve fikirleri zaman içinde yeterince anlaşılmamış ve değer görmemiştir. Günümüzde ise onun kadın haklarına gösterdiği özveri ve edebi yeteneği geniş kitlelerce takdir edilmektedir. Özellikle feminist çevreler Topuz'un dönemin ötesinde bir vizyona sahip olduğu ve kadınların toplumdaki rolünü sorgulayan bir öncü olduğunu vurgular.

EBRAR KÜLTÜR

Sonuç olarak Fatma Aliye Topuz Türk Edebiyatı'nın öncülerinden biridir. Onun eserleri sadece edebi açıdan değil, aynı zamanda toplumsal çalkantılara ve değişime dair birer ayna olarak Günümüzde de anlamını korumaktadır.

BABA

Sebepsizce uyandım yine karanlık bir sabaha. Gözlerimi ovuşturup yatağımdan kalktım. Bugün büyük bir gündü(!) hemen hazırlanmak gerekiyordu. Yatağıma toplama zahmeti göstermeden odadan ayrıldım. Kendimi lavabo aynasının önüne attım. Sakallarım uzamıştı. Dolabın kapağını açıp içinden tıraş makinesini aldım. Hiç düşünmeden sakallarımı kesmeye başladım. Gözlerim daha fazla dayanamıyordu. Birkaç damla yaş gözlerime ihanet etti. Onları tek hamlede sildim. Çabucak işimi bitirip banyodan çıktım. Adımlarımı odama doğru çevirdim. Rahat olacağına inandığım kıyafetlerimi dolabın esaretinden kurtarıp üzerime giyindim. Masamın üzerinden çantamı alıp odadan çıktım, aşağıya indim. Kapının girişinde asılı duran anahtarımı aldım. Kapıyı aralayıp evden çıktım.

Havada bir gariplik vardı. Bulutlar üzgün, güneş küskün... Ayaklarımın dibinde bir hareketlilik hissettim. Ayaklarımın dibinde bir köpek duruyordu, başını okşadım. Arabanın içindeki köpek mamasını çıkardım ve önüne koydum. Tekrar başını okşadım. Hoşuna gittiği için mi yoksa yemeğini yerken rahatsız edilmek istemediğinden mi bilmem, birkaç mırıltı çıkardı. Köpeğin yanından ayrılıp arabama bindim. Emniyet kemerimi taktım. Arabayı çalıştırdım. Radyoyu açmadım, hiçbir zaman da açmayacaktım. Beni her sabah yanına çeken o yere gidiyordum. Trafik çok fazlaydı, yoldan gelen korna seslerine aldırmadan arabayı sürmeye devam ettim. Gideceğim yere vardığımda arabayı durdurdum. İçime derin bir nefes çektim, daha sonra ihtiyaç olacaktı çünkü. Emniyet kemerimi çıkardım ve arabadan indim, sarsak adımlarla karşıdaki geniş kapıdan içeriye girdim. Buraya ilk defa gelmiyordum sonuçta, sakın olmalıydım. Ellerim, ayaklarım birbirine dolanmaya başlamıştı bile. Birkaç adım atar atmaz gözlerim tek bir yere kenetlendi. Tam o sırada ayaklarım bana ihanet etti. Geriye sadece karanlık kalmıştı.

Etraftan garip sesler geliyordu. Biri bana sesleniyordu. Gözlerimi araladım. Pencereden içeriye sızan ışık gözlerimi kör etmeye yemin etmiş gibiydi. Zorla gözlerimi aralayıp yataktan kalktım. Yerdeki tişörtüme aldırmadan, ayaklarımı yere sürüyerek odadan çıktım. Adımlarımı banyoya yönelttim. Tam banyoya gireceğim sırada babamla karşılaştım. Boğuk bir sesle "Günaydın oğlum." dedi. Sanırım o da yeni uyanmıştı. Ona cevap vermeden adımlarımı banyoya çevirdim. Kısa bir duş alıp banyodan çıktım. Aşağıya indim. Annem ve babam kahvaltı sofrasına oturmuş sohbet ediyorlardı. Kahvaltı etmeyi hiç sevmezdim, zaten sabahın köründe kalkmak da istemezdim ama bir şekilde mecburdum.

En azından annem ve babam böyle düşünüyordu. Ben zamanımı düşüncelerin kollarında boğarken. "Hadi oğlum gelsene, okula geç kalacaksın." Annemin uyarısıyla kahvaltı sofrasına oturdum. Hiç kimseyle konuşmadan birkaç şey atıştırdım, annem de babam da benim sessizliğime uyarak kahvaltılarını ettiler. Babamla beraber masadan kalktık. Tekrar banyoya çıktım, dişlerimi fırçalamam gerekiyordu. Diş fırçamı ve diş macununu aldım. Gözüm yana kaydı. Babam kapıda bana bakıyordu. Sessizce işime devam ettim. İşimi bitirdikten sonra kenardaki havluyu aldım ve ağzımı kuruladım. Banyodan çıkacakken babam: "Sakallarını neden kesmedin, okulda yasak biliyorsun. Neden kurallara uymak yerine onları çiğnemeyi tercih ediyorsun?" Sabahtan beri kurduğum sessizliğe ihanet edip "Kurallar çiğnenmek içindir baba." dedim. Aşağıya indim

Arabaya bindim ve babamın gelmesini bekledim. O sırada radyodan modumu yükseltecek bir şeyler açtım. Babam arabaya bindi. Emniyet kemerini bağladı. Bana ufak bir bakış attı ve "Neden emniyet kemerini takmadın?" diye sordu. Cevap vermedim. Emniyet kemeri takmaktan hoşlanmadığımı biliyordu. O halde neden soruyordu ki? Yaklaşık 15 dakika boyunca hiç konuşmadık. Sessizliği babam bozdu: "Bu sene sınav senen, ama sen hiç çalışmıyorsun. Geleceğin seni hiç endişelendirmiyor mu oğlum?" Ben de sessizliğimi bozup "Lise bittikten sonra bir iş bulur, çalışırım baba. Herkes üniversite okuyacak diye bir şey yok.". Anne ve babaları asla anlayamıyorum. Kendilerince bir doğru bulmuşlar sanki biz o doğruya sorgusuzca itaat etmek zorundaymışız gibi davranıyorlar. Babam tam konuşmak için ağzını açmıştı ki bu konuşmalara daha fazla dayanmayacağımı anlayıp. Hızlıca arabayı terk ettim. Çantamı sırtıma takıp hızlı adımlarla yola koyuldum. Yol boyunca kulaklığımdan şarkı dinledim. Okula vardığımda sürekli takıldığım arkadaşlarımı gördüm. Bir bankta oturuyorlardı. Yanlarına gittim. Ufak bir selamlaşmadan sonra sohbet etmeye başladık.

"Bizim evin oraya bir mekân açılmış gidelim mi?" diye biri ortaya fikir atınca herkes onayladı. Zaten dersler iyi gitmiyordu. Bundan sonra da düzeltemezdim. Okul başlamadan okuldan çıktık. Yaklaşık bir yarım saat sonra mekâna gelmiştik. İçeride ağır bir koku vardı. Hepimiz bu kokuyu yakından tanıyorduk. Pek aldırış etmedik açıkçası. Eğlenmeye koyulduk.

Her şey çok güzel gidiyordu. İçimde okuldan kaçtığım için ufak bir pişmanlık olsa da pek takmamaya çalışıyordum. Her şeyin tadını çıkarıyordum. Artık akşam olmuştu. Hepimizin eve gitme vakti gelmişti. Vedalaşıp o mekandan ayrıldık. Üzerime o pis kokudan bulaşmıştı. Annem anlamazdı umarım. Yolda yavaş yavaş yürüyordum. Üzerime sinen kokuyu rüzgarın alıp götürmesini istiyordum. Bir anda telefonum çalmaya başladı, sesi tüm sokağı dolduruyordu. Cebimden telefonu çıkardım. Annem yazısını görünce açma gereği duymadan telefonu yeniden cebime attım.

Ama annem ısrarla aramaya devam ediyordu. Ben de daha fazla dayanamadım

ve bağırarak telefonu açtım:

-Ne var anne! Açmıyorum işte niye ısrarla arıyorsun?

Annem uzun bir süre sessiz kaldı. Sonra konuşmaya başladı:

-Baban...

-Ee anne ne olmuş, kızarsa kızsın artık umurumda değil. Gelmiyorum eve daha gezeceğim, söylersin.

-Yağız, baban öldü. Araba takla atmış. Babanı kaybettik.

Annemin ağzından çıkanları ilk idrak edemedim. Bir süre dondum kaldım öyle. Sonra koştum. Yarınlar yokmuşçasına koştum. Babamın gitmesine izin veremezdim. Belki de şakaydı bana ders vermeye çalışıyorlardı. Hayır, hayır benim babam ölemezdi.

Ayağım bir taşa takıldı sert bir şekilde yere düştüm. Hıçkırıkları birbirine karışmıştı. Son hatırladığım ise baba, diye haykırdığımdı. Soluk mermer taşına yaslandım ve oturdum. O kağıt parçasını bıraktım toprağın üzerine. Cebimden çıkardığım buruşuk kağıdı toprağın üzerine bıraktım. Birkaç papatyayla gönlünü almaya çalıştım. Birazda ağladım. Artık gitmeliydim. Yavaş yavaş oturduğum yerden kalktım. Arabama bindim. Ve olmam gereken yere doğru bir yolculuğa çıktım. Sonunda varmıştım: Salih Dursun Anadolu Lisesi. Evet, onun adını vermiştim bu liseye. Onun öğretmenlik yaptığı okulu eski olduğu için yıkmaya karar vermişlerdi. İzin veremedim okulu satın aldım. Güzel bir restorasyondan sonra eskisinden de yeni oldu. Şimdilerde burada edebiyat öğretmenliği yapıyorum. Öğrencilerime hayat hikayemi anlatıyorum. Kimse benim yaptığım hataya düşmesin diye çabalıyorum.

ÖZGENUR ORAL

Gümüşhane Mareşal Çakmak
Sosyal Bilimler Lisesi

ERZURUM OLAYLARINDAN SAMET BEY İLE ALİ EFENDİ

Horasan Gazasının Zars köyünden Samet Bey diye bir kişi varmış. Bu adamın Erzurum'da arkadaşları varmış. Bu arkadaşların işi de içki içmek, kumar oynamak, kız kaçırmak gibi kötü işler. Bir gün köleleriyle Erzurum'a un satmaya gelmişler. Erzurum Mahallebaşı'nın Akpınar Çeşmesinin yanında da bir pazar varmış. Bu pazara un satmaya gelmişler.

Erzurum'da Ali Efendi diye bir hoca varmış. Bu hocanın talebeleri varmış. Hoca iki talebesine şöyle der: Gidin Samet Bey'e deyin ki: Ali Efendi sizi sesliyor. Talebeler Samet Bey'e şöyle dedi:

-Samet Bey siz misiniz?

Samet Bey de şöyle der:

-Evet, benim.

Samet Bey arabadan indi. İki talebenin yanına sopasıyla geldi. Samet Bey, "Ben ağanızdan peynir ekmek mi yedim de ağanız beni çağırıyor? Ben ne tanırım sizin ağanızı?" der. Bu iki talebe de şöyle yanıtlar: "Bize niye vuruyorsun, geldik, gideriz." Ali Efendi'nin yanına giden talebeler şöyle der: "Samet Bey bizi dövdü ve ... ben sizin ağanızı tanımam, ben gelmem." dedi. Ali Bey talebelerine şöyle der: "Samet Bey gelir." Bir gün ara geçmeden Samet Bey'in başına bir ağrı girer ve ağrıdan gözleri kapanıyordur. Arkadaşlarına da "Ben öleceğim, beni Ali Efendi'nin yanına götürün" der.

Samet Bey'in adamları, Samet Bey'i Ali Efendi'nin yanına götürüyorlar. Ali Efendi diyor ki: "Samet Bey geldin mi?" Ali Efendi her iki talebesine şöyle der: "Samet Bey'in üzerindikileri çıkarın ve üstüne uzun bayan entari giydirin. Topuklu ayakkabı da giydirin ve giydirdikten sonra her ikiniz sağ ve sol koluna girin. Tosya Mahallesini, Dağ Mahallesi'ni gezdirin. Bu mahallede ise yoldan çıkaran arkadaşları varmış. Bu kötü arkadaşlar Samet Bey'i görünce şöyle derler: "Samet Bey aklını yitirmiş, deli olmuş" Samet Bey ise: "Ben deli olmadım ama deliyi yapan beni yaptı" der.

AHİ TEŞKİLATI

Ahilik genel olarak Selçuklu da ki esnafların oluşturduğu birliktir. Bu birlik 13. yy.da kurulmuştur. Kurucusu Ahi Evren'dir. Kurulmasında Hacı Bektaş Veli'nin de büyük rolü vardır.

Bu birliğin ana amacı satışta, esnafılıkta kimsenin kimseye herhangi bir hakkının geçmemesini sağlamaktır. Eğer bir esnaf kul hakkına girerse ona çeşitli cezalar verilir ve bir daha kul hakkına girmesi engellenmiş olurdu. Bu cezalar çoğu zaman caydırıcılığı yüksek cezalar olurdu. Peki ya bu cezalar neleri yapanlara verilirdi? Ahilikteki kuralların genel adı "AHİLİĞİN 7 KURALI" olarak adlandırılırdı bu 7 kural şu şekildedir:

- Cimrilik kapısını bağlamak, lütuf kapısını açmak.
- Kahır ve zulüm kapısını bağlamak, hilim ve mülâyemet kapısını açmak.
- Hırs kapısını bağlamak, kanaat ve rıza kapısını açmak.
- Tokluk ve lezzet kapısını bağlamak, riyazet kapısını açmak.
- Halktan yana kapısını bağlamak, Hak'tan yana kapısını açmak.
- Herze ve hezeyan kapısını bağlamak, Marifet Kapısını açmak.
- Yalan kapısını bağlamak, doğruluk kapısını açmak.

Aynı zamanda Osmanlı'nın kurucusu olan Osman Bey'in kayınbabası da bir ahi lideridir. Yani Osman Bey'in eşi Râbi'a Bala Hâtun'un babasıdır ve de Orhan Bey'in dedesidir Şeyh Edebali. Bunun yanında Ahi Evren'in Osmanlı'nın kurulmasında da rolü büyüktür. Öyle rivayet edilir ki: Osman Bey Şeyh Edebali'yi ziyaret ettiği bir gün, devlet kurulmadan önce ona kalması için verilen odada Kur'an'ı Kerim bulunduğu için uyumamış ve Kur'an alındıktan sonra uyuduğu için rüyasında Şeyh Edebali'nin göğsünden bir ağacın çıkıp kendi göğsüne girdiğini görmüştür. Bunun yanında ahilik Osmanlı devletinde büyük yer tutmuştur. İsmi değişmesine rağmen faaliyetleri değişmemiş, verilen cezalar değişikliğe uğrasa da kurallar temel olarak aynı kalmıştır.

MUHAMMED ALAN

ANA SEVGİSİ

Nereden geldiğini bilmeden ağlayarak geri dönüyordu genç adam. Simasına hüznün bulutları yığılmış, omuzları çökmüş, dizlerinde ferman kalmamıştı. Etrafındaki insanlara bakıyor, bir şeyler söylemek istiyordu ama buna da dili izin vermiyordu. Gözlerinin ferisi de gitmiş, kalbi paramparça olmuş, tarumar olmuş bir bahçeye dönmüştü sanki. Bahçedeki en güzel gülü koparmış ve ne hikmetse gülün dikenini batarken elinde ne kan görmüş ne de acı hissetmişti. Evet, çok seviyordu. Sevgisi için her şeyi yapabiliyordu. Eğer yapmazsa sevgili gidecek, o yine yalnız kalacaktı çünkü sevgi tek taraflıydı, şartlıydı. Hep birileri özveride bulunacak, diğerleri seyredecekti.

Birden aklına geçen gün okuduğu yazı geldi. Diyordu ki yazar: Sevgi üç türdür. Birincisi: eğer türlü sevgi. İkincisi: Çünkü türü. Ve Üçüncüsü: Rağmen türü idi. Genç adam donakalmıştı. Kıpırdamadan duruyor, sanki bir şeylerin hesabını yapıyordu. Belki de sevgisinin hesabını yapıyordu. Belki de pişman olmuştu az önce annesini huzurevine koyduğuna. Gözlerinden yaşlar akarken yanaktan dudağa, oradan toprağa bir film şeridi gibi geçti annesi ile geçirdiği güzel günler gözlerinin önünden. Hani üşüdüğü zaman onu ısıtan, hani hastalandığında onunla hastalanan, hani o sesini duyduğu zaman can diye seslenişi, hani huzurevine koyarken bile cebindeki son kuruşu veriş. Film bitmiş, sinema dağılmıştı. Bir anasının sevgisini düşündü, bir sevdiği kızını, oy anam oy diye bağırdı bağırdı, durdu. Onu duyan olmadı çünkü onun sesinin muhatabı anası idi ve o da yoktu artık. Karanlık kaldırımlarda ardına bakmadan çekip gitti sevgiliye. Anasını huzurevine koyduğunu söylemedi, söyleyemedi. Haberi gizledi, götürmedim dedi. Tokat yemiş gibi sarsıldı, sevgili de artık terk etmişti onu bu söz üzerine. Sevgi bu muydu? Yok yok, sevgi bu değildi diye oradan uzaklaştı. Üşüyordu, karnı da acıkmıştı, gece boyunca bir yer aradı ama bulamadı. Kaldırımları aşındırdı durdu. Tek gidecek yeri vardı, o da anası idi. Huzurevinin yolunu tuttu, ağır ağır gidiyor, anasının yüzüne nasıl bakacağını düşünüyordu ama anası öyle miydi?

Cama yapışmıştı onu beklerken halbuki anası. Biliyordu gelecekti yavrusu, ana kuzusu balası, o hiç vazgeçmemişti. Huzurevine koyduğu için ona kızmıyor, hep arkasından dua ediyordu. Yine camdan bakarken yola, tanımıştı uzaktan geleni. Gelen oğluydu. İrkildi, şaşırdı, heyecanlandı. Merdivenleri nasıl indiğini, kapıyı nasıl açtığını bilmiyor ama yavrusunu öpüp öpüp kokluyordu. Birden üşüyen çocuk, ısınmış anasının koynunda derin bir uykuya dalmıştı.

Şairin dediği gibi faniler arasında en muazzez varlıktır ana. O yeryüzünde dolaşırken bir baş ve bir cennet de ayaklarının altındadır. Pabucunun tozları gözlere kadar aziz ve ayaklarına sürülen yüzler arş eşiğindeki başlar kadar yücedir. Ana, inleyen varlıktır. Bütün hayat boyu inleyen ve sızlayan.

TANER ÖZDEMİR

GÖLGE

Hayatın verdiği bütün zorluklara karşı asla pes etmeyen ve hiç umudunu yitirmeyen biri vardı: Aden. Aden'in masum yüzü, ay kadar beyaz, güneş kadar aydınlıktı. Dört yaşındaki küçük kız, hayata karşı neşesini hiç yitirmemiş ve her zaman diğerlerine umut olmuştı. Ancak Aden'in aydınlık dünyasının üzeri lösemi adında bir gölge ile kaplıydı. Aden lösemisinin ne olduğunu bile anlamayacak kadar küçüktü. Lösemi annesinin anlattığı masallardaki canavarlardan daha kötü ve masalda olmayan bir canavardı. Masallarda olmayan gerçek bir canavarlarla savaşıyordu. Fakat Aden'in içindeki ışık tıpkı masallardaki kahramanlar gibi karanlıkla mücadele etmeye kararlıydı. Her gün hastalığın gölgesinde dans ederken bile küçük yüzündeki gülümseme hiç solmuyordu. Aden, tıpkı annesinin masallarındaki kahramanlar gibi her yeni günü neşeyle kucaklamaya devam ediyordu. Lösemi onun karşına çıkan en korkunç canavardı belki de ama Aden bunun farkında olmadan o canavarı her gün aynı neşeyle bedeninde taşıyor, enerjisinden ödün vermeyerek onu üzüyordu. Aden aslında kendi masalının yazarıydı.

Aden'in hastane odası, renkli balonlarla süslenmiş bir rüya gibiydi. Duvarlar rengarenk resimlerle dolu ve odanın her köşesinde sevgi dolu oyuncaklar vardı. Annesi, Aden'e her gün rengarenk hikayeler anlatarak odasını yeni renkte balonlarla dolduruyordu. Aden, küçük elleriyle renkli balonları yakalamaya çalışırken annesi her anın tadını çıkarmaya çalışıyordu. Annesi, Aden kadar şanslı değildi, ne yazık ki her şeyin farkındaydı ve kızını bir gölgenin içine hapsetme korkusunu içinden atamıyordu. Her bir balon umut dolu bir geleceği simgeliyordu. Annesi, Aden'e, balonların yükseldiği yerin, hayal gücünün ve sevginin sınırlarının olmadığı bir yer olduğunu anlatırdı.

Gökyüzüne yükselen balonlar, Aden'in hastalığına rağmen kalbindeki sevgi ve umutla dolu bir yaşamın habercisiydi. Aden'in odası, sadece bir hastane odası değil aynı zamanda yaşam yolunda adım atamaya çalışan bir meleğin sıcacık ve sevgi dolu yuvasıydı. Bu renkli odada Aden'in kahkahaları, lösemiye karşı sürdürdüğü mücadelesini simgeliyordu. Aden öyle mutlu, öyle huzurluydu ki onu çepeçevre saran gölgenin farkında bile değildi. Aden'in saçları lösemiden dolayı yavaş yavaş dökülüyordu, bu beyaz renkli oda içinde küçük saç tüyleri yatağına yayılmış bir örtü gibiydi. Onun morarmış elleri, yaşadığı zorlu mücadeleyi sessizce anlatıyordu.

Her bir mor leke, bir savaş izi gibi görünüyordu ancak Aden'in gözlerindeki umut ışığını söndürmeye yetmiyordu. Annesi, Aden'in saç tüylerine dokunarak "Belki de bu saçlar, yeni bir başlangıcın habercisi." diye düşünüyordu. Aden, morarmış elleriyle renkli balonları tutmaya çalışsa da o küçük ellerindeki mor renkler yaşadığı zorluğu anlatan bir resim gibiydi. Ama Aden umursamıyordu çünkü aynı renkler balonlarında da vardı.

Odadaki her bir eşya Aden'in gücünü temsil eder gibiydi. Morarmış elleri, bir savaşın ardında kalan güçlü bir kahramanın elleriydi. Renkli balonlar ise umudun ve sevginin gücünü simgeliyordu. Aden'in odası artık sadece bir hastane odası ya da bir yuva değil, aynı zamanda bir direnişin, sevginin ve yaşamın kutlandığı bir mekan haline gelmişti. Aden'in küçük kalbi ne kadar büyük bir mücadele verirse versin, lösemiye karşı galip gelememişti. Onun küçük kalbinin atışları ölümle değil, yaşamın renkleriyle dolu bir öyküyü anlatıyordu.

Odasındaki balonların, masal anlatılarının ve sevgi dolu anıların ardında Aden huzur içinde uykuya dalıp gitmişti. Bu bir veda mıydı, yoksa masallar diyarındaki yeni bir hayatın başlangıcı mı? Annesi için bir vahşet, bir savaş, bir felaketti belki de. Aden artık olmadığının farkında bile değildi belki. Hastane odasında, bir zamanlar umutla dolu olan renkli balonlar yavaşça yere iniyordu. Hâlâ renkleri vardı ama artık anlamları yoktu. Odadaki her şey sessizce anlamını yitirirken, Aden'in morarmış elleri artık sıcaklığını kaybetmişti. Annesi, gözlerindeki yaşlarla Aden'e veda ederken odanın içindeki renkler lösemisinin gölgesinde kalmış gibi kararmış, rengini kaybetmişti. O küçük kız, renkli balonlarla süslenmiş odasında, bir peri masalının sonunda sessizce uykuya dalmıştı. Aden gitmişti belki, belki artık gelmeyecekti ancak Aden'in hatırası renkli balonların yükseldiği gök yüzünde sevgi dolu bir masal olarak yaşamaya devam edecekti.

İREM ÜLKER

Gümüşhane Mareşal Çakmak
Sosyal Bilimler Lisesi

İnci

“Seni kim sevebilir ki Çilem? Çilesin sen çile!” derdi annem. Doğru diyormuş meğersem. Yine o adam sızdı rüyama. Rüyada bile gerçek olmadığını anladım. Çünkü o gözler bana hiç öyle bakmadı, o dil hiç öyle konuşmadı. Ama o günkü gibi arkasını döndü ve gitti, yine gitti. Hem de arkasına dahi bakmadan. Baksa bile eski beni göremezdi. Çünkü alıştım ben terk edilmelere. Annemden...

Daha fazla düşünmedim. Yataktan kalktım ve perdeyi açtım. Bulutlar, yine şehrin üzerinde kasvetli bir şekilde duruyordu. Odadan çıktım. Saat 09.17 olmuştu. Sessizce yan odaya girdim. İşte hayattaki tek yaşama sebebim: Kızım Biricik. 1,5 yaşında. Hayatımda ondan başka kimsem yok. O yüzden biriciğim. Yanına yaklaştım. Uyuyordu. Kaşları çatılmış görünüyordu. Kim bilir onun rüyasına ne sızmıştı? Yanına gittim ve yanı başına oturdum. Elimin tersiyle yüzündeki siyah saçlarını geri çektim. Yaşına göre saçları gür ve simsiyahtı. Bu özelliğini de o adamdan almıştı. Zaten babasının kopyasıydı. Saçlarını okşarken yüzü rahatladı ve huzurlu bir şekilde uykusuna devam etti. Bu beni ne kadar mutlu ediyor, anlatamam. Bir insanın size güvenip yanınızda huzur bulması. Çünkü ben hiçbir yerde huzur bulamadım. Gözüm yerdeki halı desenine, aklım ise geçmişe gitti.

Doğduğum gün. Annemin kâbusu olan gündü. Beni istemezdi. Bunu her defasında dile getirdi bana karşı. Acımasızca. Nasıl bir anne evladını sevmez? Sevmez tabii. Kızının ismini hayatının çilesi koyacak kadar. Adımı annem koymuş: Çilem. Her söylediğinde çilesi olduğumu hatırlamak için. Bir kere “kızım” demedi. Saçımı okşamadı, elimi tutmadı. Bir kere sordum. “Anne bana neden yabancısın, düşmansın?” diye. Yüreğimdeki bahçem her gün gitgide yanardı. O bahçeyi babam kurtarırdı her zaman. Güzel sözleriyle, gözleriyle, şefkatiyle ya da yoldan kopartılmış solmuş bir tane çiçek ile...

Benim için yeterdi. Bunlar benim için altından daha değerliydi. Her biri yüreğimdeki bahçeme tonlarca çiçektir. Babamın bana en büyük servetidir belki de: Küçük şeylerden mutlu olabilmek. Ama annem o mutluluğumun üzerinde ateşini söndürür, kül ederdi orayı. Mutlu olmama bile tahammül edemezdi. Gülmek dahi yasaktı. Bana bir keresinde “Kes sesini. Gülop durma yanımda. Ben senin çileni çekerken sen karşıma geçip gülüyorsun bir de!” dedi. Yüreğimde hala bu cümlelerin yangını devam eder. Babam her zaman annemi uyarırdı. Benim bir suçumun olmadığını söylerdi. Ama nafile.

Anne olmak bu muydu ki? Her günü zehir etmek, kızmak, mutlu olmasına mani olmak... Bu değil. Annelik bu değil. Bir kere saç okşamak, halini sormak, dertleşmek ya da sohbet etmek. En önemlisi onu canından çok sevmek.

Her sabah kendime söz verirdim. “Ben annem gibi olmayacağım”. En ağır da buydu benim için. Sonra günler geçti ve ben o gün çocukluğumun öldüğünü hissettim: Babamın öldüğü gün. Her şeyim gitmiş gibi hissettim. O günden sonra bahçeme asla çiçek girmedi ama annem yine her günümü zehir ederek bahçeme yakmaya devam etti. Bana artık kim gülümseyecekti, kim merhamet gösterecekti ya da kim babam gibi bakacaktı? Hiç kimse. Annem vardı benim ama kimsem yoktu. Okumaya odaklandım. Çünkü tutunacak bir dal bulmam gerekiyordu. O dalımı da kırdılar. Birini sevdim. Babam gibi bakan, babam gibi gülümseyen. Bahçeme birden yağmur yapmaya başladı. Nefes aldığımı hissettim. Sonra evlendik ve değişti. Annem gibi olmaya başladı ve günün birinde terk etti. Kızını ve beni. Ondan çok bahsetmek istemiyorum. Kızım ile tek kaldım ve her günümü ona adadım. Sözümü tuttum. Bir gün annemin yanına gittim. Ölüm yatağındaydı. Konuşmaya mecali bile yoktu. Üzülmedim. Hiçbir şey hissetmedim daha doğrusu. Zaten birkaç gün sonra da öldü. Bahçemin üzerindeki kara bulutlar tek tek geri çekildi. Güneş özgürce doğdu ve doğmaya devam edecektir. Kendime geldiğimde Biricik uyanmış, bıcır bıcır konuşuyordu. Kucağıma aldım. O sırada bir inci düştü gözümden. Hissetmiş gibi o inciyi eliyle tuttu ve yanağına elini yasladı. İşte annelik buydu. Nefes almak buydu. Onun hayal kırıklığı değil, örnek alacağı bir insan olabilmek için uğraşacağım ömrüm boyunca. Çünkü onlar kırılganlar. Onlar kurumaya bırakılmış beton gibidir, küçük bir yanlış onlarda kalıcı izlere neden olur.

AYŞE DOĞAN

Gümüşhane Mareşal Çakmak
Sosyal Bilimler Lisesi

ERZURUM'UN ESKİ SAHAFLARINDAN NİZAMETTİN KORUCU'DAN

İlk okuduğu kitap neydi?

"İlk okuduğum kitap ise ilkokul birinci sınıfta Topal Karga çizgi resimli masal kitabı olmuştur."

İlk ne zaman eski kitaplara karşı ilgisi oluştu?

"12 yaşlarında iken komşumuzun çocuğu Adnan abinin bana hediye ettiği Redkit çizgi romanı, mahallemizin çöplüğünde bulduğum Lous Lamour'un bir western romanını eski kitaplara ilgimin ilk adımları olarak sayabilirim."

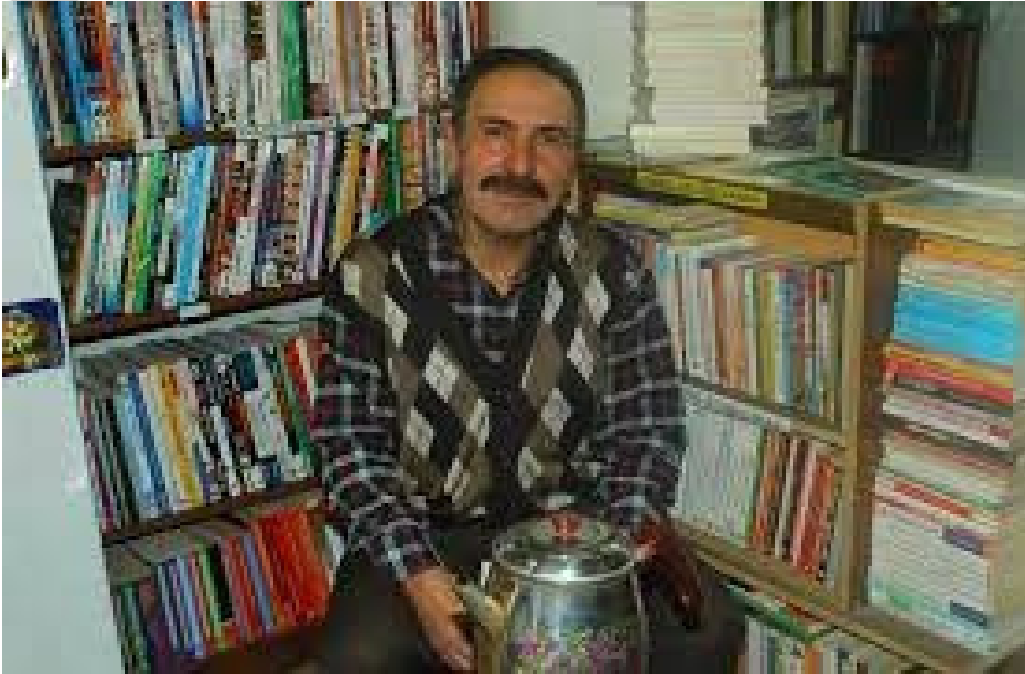
Ne zamandan beri kitap alım satımıyla uğraşıyor?

"Zagor, Kızılmaske, Tarkan, Kara Murat vb. çizgi romanları satın alıyor, okuyor ve sonra tekrar satıyorduk. Böylece para da kazanıyorduk. Bazı günler kazandığımız parayla yiyecek bir şeyler alıp kira gidiyorduk. Lise yıllarına geldiğimde hem çalışıyor hem okuyordum. Aldığım haftalığın büyük bir bölümünü kitaplara veriyordum. Memleketimin bütün kitapçılarının müdavimi olmuştum. Gazetelerde çıkan resimli kitap reklamlarını keser, saklardım. Harçlıklarım ile bu kitapları arar bulur satın alırdım. Bu yıllarda ilimizin Halk Kütüphanesine de üye olmuş, oradan da romanlar ve diğer kültür kitapları alarak okuyordum. Yaşadığım şehirde bulamadığım kitapları İstanbul'dan Ankara'dan ya ödemeli yahut önceden havale yaparak sipariş ediyordum. Bazı aldığım kitaplar harçlığıma göre yüksek fiyatlı oluyorlardı. Bir keresinde kitabı çok temiz bir şekilde okuyarak yeni kitap satan bir kitapevine giderek sattığım bile olmuştu. Evde oldukça kitap birikiyordu. Yenilerini almam için bunları hem yer açılması hem de bütçe oluşması lazımdı. Böylece kitaplarımı çantalara koyarak caddede sergi açardım. Bu sergide kitaplara ilgi gösteren çoğunluğu üniversite öğrencisi okurlara satardım. Kitapların çoğusun okuduğum için satmam da kolay olurdu."

Yani sahaflığa başladığımda ikinci el kitapçılıkta ve sahaf kitaplarında epey bir tecrübem oluşmuştu. İlk dükkânım üçüncü katta ve kapı girişi ara sokakta olduğu için caddelere el ilanları, reklamlar asıyordum. Lalapaşa camiinin bahçesinde bana yardım eden çocuklarla sergiler açıyor, bazen de kendim el çantasına doldurduğum kitapları, tıpkı çocukluğumda olduğu gibi sergi açarak kendim satıyordum. Dükkâna döndüğümde gaz sobamı yakıyor, bir kitap elime alarak okuyordum. Sahaflığımın en güzel zamanları bu ilk yılda geçmişti."

Sahaflık neden eskisi kadar yaygın değil ve bu konuda ne yapılabilir?

"Yıllar birbirini kovalarken devlet okulların ders kitaplarını vermeye başlamıştı. Çocuklarının okul kitapları değiş tokuşa, alıp satmaya getiren veliler bizimle, bir sahafla, tanışıyorlardı. Bu durumda artık sahafa ihtiyaçları kalmamıştı. İşimiz kültür kitaplarına romanlara ve referans kitaplarına kalmıştı. İlerleyen zamanda gelişen teknoloji bunu da sekteye uğrattı. Toplumun birer hafızası olan sahaflar hala ülkemizde tanınmıyor, yeterince bilinmiyor. Sahafları rahatlatacak yasal, kültürel ve iktisadi düzenlemelere ihtiyaç var. Burada yerel yönetimlere, merkez yönetime, sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşüyor. Biz 27 senedir işimizi bütün güçlüklerine rağmen zevkle, iştiaqla hevesle, heyecanla yapmaya devam ediyoruz."

KAVAKLI®

YAPI MALZEMELERİ

Yıl
10

VAKANÜVİST

tarih dergisi

Sayı
48

Sahaflık

سَاهَا فِلِكْ

KEN GRIMWOOD

BÜTÜN GÜN ARADIM. NERELERDEYDİN? GERİ
DÖNDÜM. GERİ DÖNDÜM. GERİ DÖNDÜM. HEMEN
BURAYA GEL. SENİ SEVİYORUM.

PAMELA

Jeff, Westport'taki evin önüne park ettiğinde saat gece on birdi.
Logan'dan Bridgeport'a giden bir uçak bulmaya çalışmıştı ama
hemen kalkan bir uçak yoktu. Arabayla gitmenin daha çabuk
olacağına karar vermişti ve kısa yolu rekor bir sürede aldı.

Kapıya Pamela'nın babası çıktı ve Jeff hemen, bunun kolay
olacağını anladi.

Bu görüşmeye sadece karım ısrar ettiği için izin ver-
diğimi bilmeni istiyorum." diye başladı adam bir girizgah yap-
madı. Konuşmasına izin

